

Ελίας Κανέτι

Τύφλωση

Υπόθεση

Ο διάσημος σινολόγος Κην ζει απομονωμένος μέσα στην βιβλιοθήκη του μέχρι που παγιδεύεται και παντρεύεται την οικονόμο του, και τότε αναγκάζεται να αντιμετωπίσει την καθημερινή ζωή που του φαίνεται τόσο σκληρή ώστε αναζητάει καταφύγιο στην τρέλα για να γλιτώσει.

Αποσπάσματα

Ο Κην το λυπήθηκε το παιδί. Μ' αυτό το ευτελές υλικό έφθειρε ένα πνεύμα νεανικό, διψασμένο για μελέτη. Πόσα άθλια βιβλία έμελλε να διαβάσει αργότερα, μόνο και μόνο γιατί οι τίτλοι τους του είχαν εντυπωθεί τόσο νωρίς! Πώς να ελέγξει την δεκτικότητα των πρώτων χρόνων. Κάθε παιδί, μόλις μάθει να τρέχει και να συλλαβίζει, παραδίνεται στο έλεος των κακοφτιαγμένων λιθόστρωτων, στα εμπορεύματα των ανάξιων εμπόρων, που μόνο ο διάβολος ξέρει γιατί το έριξαν στα βιβλία. Τ' αγόρια πρέπει να μεγαλώνουν μέσα σε μια σπουδαία βιβλιοθήκη. Καθημερινή συναναστροφή με σπουδαία πνεύματα, ατμόσφαιρα βαθυστόχαστη και σκοτεινή, σιωπή, σκληρή πειθαρχία,

σχολαστική οργάνωση του χώρου και χρόνου: ιδού το ιδεώδες περιβάλλον για τα τρυφερά πλάσματα. Σ' ολόκληρη την πόλη, σοβαρή βιβλιοθήκη είχε μόνο ο Κην, αλλά δεν μπορούσε να αναλάβει παιδιά. Η δουλειά του δεν επέτρεπε περισπασμούς. Τα παιδιά κάνουν φασαρία. Θέλουν να ασχολείσαι μαζί τους. Χρειάζονται γυναίκα για να τα φροντίζει. Για το μαγείρεμα αρκεί μία απλή οικονόμος. Ναι, αλλά τα παιδιά θέλουν και μητέρα. Αν βέβαια υπάρχει μητέρα που να είναι μόνο μητέρα. Και ποια αρκείται στο ρόλο της; Πριν από όλα, η μητέρα είναι γυναίκα. Έχει αξιώσεις που δεν μπορεί να ικανοποιήσει ένας αξιοπρεπής λόγιος –ούτε κατά διάνοια! Ο Κην δεν χρειαζόταν γυναίκα. Ως τότε, οι γυναίκες του ήταν εντελώς αδιάφορες. Αδιάφορες θα μείνουν. Το παιδί που διαβάζει με τα μάτια προσηλωμένα, κουνώντας ελαφρά το κεφάλι, θα πάει χαμένο.

Του είχε μιλήσει από οίκτο, παραβιάζοντας τη συνήθεια του. Ήταν πρόθυμος να δώσει μια σοκολάτα για να απαλλαγεί από τα παιδαγωγικά του αισθήματα.

[...]

Ο Κην δεν την άκουγε, μα όταν έφτασε στη λέξη «βιβλίο» άρχισε να την προσέχει και κατάλαβε αναδρομικά τι συμβαίνει.

«Ψέματα, δεν του υποσχέθηκα τίποτε. Είπα πως, αν βρω καμιά φορά καιρό, θα του δείξω εικόνες από τις Ινδίες και την Κίνα. Εγώ δεν ευκαιρώ ποτέ. Να τον διώξετε»

«Καλέ, τι κόσμος είναι αυτός; Ντιπ για ντιπ ξετσιπωθήκαμε πια. Χαρά στα μούτρα του! Κι αν πεις για τον πατέρα, σκέτη εργατιά. Και που τα βρίσκουνε τα λεφτά; Τρέχα γύρευε! Την σήμερα σου

λένε: τα πάντα για το παιδί. Ούτε αυστηρότης υπάρχει πια ούτε τίποτε, και τα παιδιά σου βγάζουνε μια οκιά γλώσσα. Άτιμη φάρα! Αμ τα σχολειά πάνε πίσω; Όλο παιχνίδι και βολτίτσα με τους δασκάλους. Για σας παρακαλώ! Έτσι ήταν στην εποχή μας; Μωρέ αν το παιδί δεν έπαιρνε τα γράμματα, ο γονιός το έβγαζε από το σχολείο και το έστελνε να μάθει τέχνη. Και μάλιστα σε ζόρικο μάστορη για να προκόψει. Την σήμερα, ούτε πέτρα δεν έμεινε όρθια. Κανένας δεν στρώνει τον πισινό του κάτω να δουλέψει. Και ούτε ξέρουνε τι θα πει ευπρέπεια. Καλέ, δεν είδατε τη νεολαία που κυκλοφορεί τις Κυριακές; Κι η τελευταία εργάτρια μου θέλει καινούργιο μπλουζάκι. Και τι τα κάνουνε τόσο ακριβά λούσα, αν αγαπάτε; Πάνε στα μπάνια και τα ξαναβγάζουνε. Άσε που κολυμπάνε μαζί με τα αγόρια. Εμείς στον καιρό μας, ούτε κατά διάνοια! Να τους περιλάβεις με το ματσούκι, και σου λέω γω για πότε στρώνονται στην δουλειά. Πάντως ένα δεν καταλαβαίνω. Πού τα βρίσκουνε τα λεφτά; Μέρα τη μέρα όλα ακριβαίνουν. Οι πατάτες πήγανε κιόλας δυο φορές πάνω. Και μετά λένε πως τα παιδιά αποθρασύνονται. Εμ βέβαια, αφού οι ίδιοι οι γονείς τους τα αφήνουν αμολητά. Άλλοτε τους άμπωχνες δύο μπάτσους και γινόντουσαν τύπος και υπογραμμός. Πάει, χάλασε ο κόσμος. Όταν είναι μικρά δεν θέλουνε τα γράμματα, κι όταν ξεπεταχτούνε δεν θέλουνε δουλειά!»

Ο Κην που είχε θυμώσει γιατί τον χασομερούσε με αυτόν τον ατέλειωτο μονόλογο, άρχισε τώρα να ξαφνιάζεται. Τα λόγια της του ξυπνούσαν κάποιο ενδιαφέρον. Αμόρφωτο πλάσμα, και να εκτιμά τόσο την παιδεία. Σίγουρα θα έχει μέσα της κάποιο υγιές κύταρο...

ΜΑΖΑ ΚΙ ΕΞΟΥΣΙΑ

Αποσπάσματα

"Στους πολέμους στόχος είναι ο φόνος".

“Οι σειρές του εχθρού αραιώνουν”, “Στόχος είναι ο μαζικός φόνος. Να σκοτωθούν όσο το δυνατόν περισσότεροι εχθροί η επικίνδυνη μάζα των ζωντανών πρέπει να μετατραπεί σε ένα σωρό από νεκρούς. Νικητής είναι όποιος σκοτώσει περισσότερους εχθρούς. Στον πόλεμο αντιμετωπίζουμε την αυξανόμενη μάζα των αντιπάλων. Η αύξησή της είναι καθεαυτή τρομακτική. Η απειλή της που περιλαμβάνεται ήδη στην αύξησή της εξαπολύει τη δική μας επιθετική μάζα, που ωθεί στον πόλεμο. Στην διεξαγωγή του προσπαθούμε πάντα να υπερέχουμε, δηλαδή να έχουμε επί τόπου την πιο πολυάριθμη ομάδα και αν εκμεταλλευτούμε από κάθε άποψη την αδυναμία του αντιπάλου, πριν αυξηθεί ο δικός του αριθμός. Η διεξαγωγή του πολέμου είναι λοιπόν στα επί μέρους της ακριβής εικόνα όσων συμβαίνουν στο σύνολο: θέλουμε να είμαστε η μεγαλύτερη μάζα ζωντανών. Στην εχθρική πλευρά όμως θέλουμε να υπάρχει ο μεγαλύτερος σωρός νεκρών. Σε αυτόν τον ανταγωνισμό των αυξανόμενων μαζών ενυπάρχει μια ουσιαστική, θα μπορούσαμε να πούμε η βαθύτερη αιτία των πολέμων. Μπορεί κανείς να κάνει και σκλάβους αντί για νεκρούς, γυναίκες και παιδιά κυρίως, που αργότερα χρησιμεύουν για τον πολλαπλασιασμό της μάζας της δικής μας φυλής. Αλλά ποτέ ο

πόλεμος δεν είναι πραγματικός πόλεμος, αν δεν επιδιώκει πρώτα απ' όλα ένα σωρό νεκρών εχθρών".

"...Το γεγονός ότι οι πόλεμοι μπορούν να διαρκούν τόσο πολύ, εξαρτάται από τη βαθύτερη παρόρμηση της μάζας να διατηρηθεί στην παρούσα κατάστασή της, να μη διαλυθεί, να παραμείνει μάζα. Αυτό το αίσθημα μερικές φορές είναι τόσο ισχυρό, ώστε οι άνθρωποι προτιμούν να καταστραφούν όλοι μαζί, παρά να αναγνωρίσουν την ήττα τους και να ζήσουν επομένως τη διάλυση της μάζας τους.

Πώς όμως σχηματίζεται η πολεμική μάζα; Τι είναι αυτό που από τη μια στιγμή στην άλλη δημιουργεί αυτήν την τρομακτική συνοχή; Τι αναγκάζει ξαφνικά τους ανθρώπους να διακινδυνεύουν περίπου τα πάντα; Αυτή η διαδικασία είναι ακόμη τόσο αινιγματική, ώστε πρέπει να την προσεγγίσουμε με κάποια προσοχή. Είναι ένα εκπληκτικό εγχείρημα. Αποφασίζουμε ότι απειλούμαστε με σωματική εξόντωση και αναγγέλλουμε αυτήν την απειλή ανοιχτά σ' όλον τον κόσμο. "Μπορεί να σκοτωθώ", δηλώνουμε, και μέσα μας σκεφτόμαστε: "επειδή θέλω να σκοτώσω αυτόν ή εκείνον". Ο τόνος στην πραγματικότητα έπρεπε να βρίσκεται στη δεύτερη πρόταση: "Θέλω να σκοτώσω αυτόν ή εκείνον, γι' αυτό μπορεί να σκοτωθώ ο ίδιος". Αλλά για την αρχή του πολέμου, για την έκρηξή του, για τη δημιουργία της πολεμικής διάθεσης μεταξύ των δικών μας ανθρώπων, ομολογούμε μόνον την πρώτη εκδοχή.